

הצורך לגוון את תיק ההשקעות החינוכיות של המדינה

מאת לי בקמן

05.09.2018

שנת הלימודים החלה, ושר החינוך נפתלי בנט זיהה שלוש מטרות השנה: (1) להגדיל את מספר התלמידים הניגשים לחמש יחידות בגרות במתמטיקה ומדעים, (2) לשפר את מיומנויות הדיבור באנגלית של התלמידים, (3) להטמיע ולרקום את נושא "האחדות" בפעילויות החינוכיות השנה.

זהו נטל כבד שמניח משרד החינוך על כתפיהם של מנהלים ומורים, שגם כך כבר עובדים קשה ותמיד מרגישים שאין מספיק זמן להשיג את המטרות שכבר קיימות. מסיבה זו אני מבקש לטעון שעל משרד החינוך, הפילנתרופים והקרנות בארץ ומחוצה לה, אלו החותרים להרים את רמת החינוך בישראל, לגוון את תיק ההשקעות החינוכיות ולמנף מסגרות שונות על מנת להשיג את המטרות הנשגבות של משרד החינוך ולהתייחס לצרכים של התלמידים.

בתור מחנך שחווה את הקיץ הראשון שלו בארץ כעולה חדש, אני מציע שנתחיל להסתכל על הקיץ כאחת המסגרות המתאימות ביותר לקדם מטרות אלו. מזה זמן רב שמשרד החינוך מנסה לקצר את חופשת הקיץ, ומבט אחד על הפנים הצוהלות והמאושרות של ההורים ביום הראשון של שנת הלימודים מאושש את הסיבה: הם מותשים ממשא ומתן עם ילדיהם שיקחו יוזמה ושיעסיקו את עצמם במשך חופשת הקיץ. לרוב מדובר על ילדי חטיבת ביניים ותיכון. יש כמובן טיולים קצרים עם תנועת הנוער, כמה שעות של התנדבות או אפילו עבודה בשכר, אבל מרבית הילדים נשארים בבית דבוקים למכשיר אלקטרוני. ואף יותר מכך, בני הנוער הולכים לחוף הים ולכנרת או למקומות אחרים ללא השגחה, ושם מתרחשים דברים שההורים מעדיפים לא לדעת. ולכן, במקום לקצר את החופש הגדול, יש לנצלו.

בחול"ל, למשל, הרבה ילדים מבלים את הקיץ במחנות הכוללים לינה, ועלינו לפתח מודל ישראלי, שגיש לא רק למשפחות בעלי אמצעים כספיים, שיכול להרחיב את המטרות החינוכיות של בתי הספר. במחנות הקיץ האלה אפשר ללמד נושאים ולחוות דברים שאי אפשר בבית ספר. בדרך כלל, החינוך הבלתי פורמלי הוא יותר חוייתי, פעיל ואישי מהלימודים הפורמליים המתקיימים במהלך השנה.

נחזור למטרות של השר בנט ונדגים איך מחנות הקיץ יכולים לקדם את מטרותיו: ראשית כל, מחנה יכול להתמחות במקצוע או בנושא מסוים, למשל, בביווגיה ימית, ברובוטיקה, באומנות, ביזמות או ברפואה משפטית שלא נלמד בבית הספר. מחנות הקיץ יכולים לפתח בקרב הנוער "הון מדעי" שהוא לא רק אוריינות מדעית וההבנה שהידע, הכישורים וההכשרה המדעית הם שימושיים ורלבנטיים לחיי היום יום. המחנה גם יכול לתת להם הזדמנות להיחשף למודלים לחיקוי, כלומר, אנשים העוסקים במקצועות מבוססי מדע וכמו כן סטודנטים הלומדים את המקצועות הנ"ל במוסדות להשכלה גבוהה. המחקר בהוראת המדע מוכיח שככל שהילד נחשף ליותר הון מדעי הסיכוי שיבחר בלימודי מדע ויהיה בעל עניין לעסוק בתחום - גובר. המחנות האלו יכולים לתפקד כמנוף לעודד את המשתתפים לשאוף לרמות גבוהות באותם המקצועות. בנוסף, מחנה קיץ יכול לתת להם הזדמנות לעשות פרויקט המהווה חלק מהדרישות של חמש יחידות בבגרות.

שנית, במחנה הבנוי סביב מקצוע מסוים הילדים נחשפים לנוער ממקומות ורקעים שונים שלעולם לא היו פוגשים. [הנשיא ריבלין](#) צדק ב"נאום השבטים" שלו לקראת שנה לכהונתו כאשר הוא ציין "שהמערכות היסודיות המעצבות תודעה", ובפרט מערכת החינוך, "הן שבטיות ונפרדות." ומאידך גיסא, במחנות קיץ בני נוער מהפריפריה יכולים להתמזג עם נוער מהמרכז, דתיים עם חילונים או מסורתיים, וכל גיוון שביניהם. יוצאי אתיופיה, מרוקו, רוסיה, ומדינות הערב יכולים לבלות את הקיץ יחד. נוער ישראלי יכולים לפגוש חברים שיבואו מהתפוצות הרוצים לבלות קיץ בישראל ולהכיר חברים חדשים. במקום ללמד באופן פרונטלי על האחדות, מחנות הקיץ יכולים לממש אותה בפועל וכך להיות גורם מחבר ומאחד ולא מפריד ומפלט בחברה הישראלית.

כששאלתי בתמימות מנהלת תיכון למה לא קיימים מחנות קיץ בארץ. היא נתנה לי שתי תשובות: א) יקרים מדי וב) ההורים הישראליים אוהבים את ילדיהם יותר מדי בשביל שהם ישלחו אותם לכמה שבועות למחנה קיץ הכולל לינה.

לתשובות האלה יש לי שתי תגובות. ראשונה, יש הרבה קרנות ופילנתרופים ומשרדים בממשלה שמשקיעים הרבה כסף על מנת להגשים את המטרות של משרד החינוך ללא הצלחה רבה. כדאי לגוון את תיק ההשקעות לכלול את המסגרת החינוכית המעצימה של מחנות הקיץ על מנת להנגיש אותם לנוער הישראלי ולחזק את אותם הערכים החינוכיים שמשרד החינוך דוחף. ושנית, אני משוכנע שאחרי כמה שבועות במחנה, בני הנוער יחזרו לביתם מאושרים, ויודו להורים על החוויה ה"כייפית" שכללה רכישת ידע, חברים חדשים, הסתגלות בשטח, ושאיפות חדשות. ובפתיחת שנת הלימודים החדשה, ההורים יתגעגעו לא רק לחזרה ללימודים הפורמליים אלא גם יחכו למחנה הקיץ בשנה הבאה.